

УДК 94(477) «1922-2017»

В.І. Мороз*, М.В. Рошко**

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет

**Дніпропетровський національний історичний музей
ім. Дмитра Яворницького

УНІВЕРСИТЕТ– ЦЕНТР ДУХОВНОСТІ, ПАТРІОТИЗМУ ТА ІНТЕЛІГЕНТНОСТІ

У статті показана історія становлення і розвитку ДДАЕУ за 95 років його існування з 1922 по 2017 роки. Відмічається, що університет є багатoproфільним спеціальним закладом IV рівня акредитації, має висококваліфікований науково-педагогічний колектив, сучасну навчально-лабораторну базу, забезпечує підготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів для агропромислового комплексу України. ДДАЕУ є науково-методичним центром, який обслуговує мережу ВНЗ III та IV рівнів акредитації Степу. ДДАЕУ є центром духовності, патріотизму та інтелігентності.

Ключові слова: Україна, патріотизм, ДСГІ, університет, наукова школа, база.

В статье показана история становления и развития ДГАЭУ за 95 лет его существования с 1922 по 2017 годы. Отмечается, что университет является многофункциональным учебным заведением IV уровня аккредитации, имеет высокопрофессиональный научно-педагогический коллектив, современную учебно-лабораторную базу, обеспечивает подготовку, переподготовку и повышение квалификации специалистов для агропромышленного комплекса Украины. ДГАЭУ является научно-методическим центром, который обслуживает систему ВУЗов III и IV уровней аккредитации Степной зоны. ДГАЭУ есть центром духовности, патриотизма та интеллигентности.

Ключевые слова: Украина, патриотизм, ДСГИ, университет, научная школа, база.

In the article the author shows the history of formation and development of DSAEU during 95 years of its existence since 1922 up to 2017 years. The author focuses on the fact that the university is multifunctional educational institution of IV level of accreditation. It has research and educational collective of high quality, modern educational and laboratorial base, provided training, overtraining and increase of qualification for specialists of Ukraine agroindustrial complex. DSAU is research and methodical centre, which supplies the system of colleges of III and IV levels of accreditation in Steppe zone.

Key words: Ukraine, DAI, University, scientific school, base.

11 вересня 1922 року наказом №31 Укрголовпросвіти було засновано Дніпровський Державний аграрно-економічний університет (далі ДДАЕУ). Університет було засновано при Київському політехнічному інституті [4, с. 7]. Попередня назва ДДАЕУ була Київський ветеринарно-зоотехнічний інститут (КВЗІ). Розташувався інститут по вулиці Тимофіївській 7 та вулиці Горшуня 55 у місті Києві.

Інститут мав два факультети: ветеринарний і зоотехнічний. Першим ректором був видатний патоформолог та мікробіолог професор Омельченко Федір Захарович (1865-1924 рр.).

Ф.З. Омельченко зібрав навколо себе видатних вчених того часу: академіка В.Ю. Чаговця, професорів А.К. Скороходько, М.Ф. Павловського,

І.І. Колодницього, А.Г. Терніченко, В.Г. Раєвського та ін.

З 1922 по 1934 роки в інституті навчалось 377 студентів (261 на ветеринарному і 116 на зоотехнічному факультетах). Кількість професорів виросла з 21 особи до 32, доцентів з 12 до 43. З'явилися і перші наукові школи. Іонна теорія походження біоелектричних явищ наукової школи академіка В.Ю. Чагоця мала велике значення для розвитку тваринництва [5, с.8].

З 1924 року ректором КВЗІ став професор Скороходько Антон Каленикович. А.К. Скороходько започаткував наукову школу зоогігієнічної науки. Разом із своїми учнями А.К. Скороходько надрукував декілька підручників і навчальних посібників.

Професор М.В. Рева заснував школу з мікробіології. Було надруковано 120 наукових праць і 4 підручники.

В 1934 році постановою Раднаркому України від 23 травня 1934 роки Київський зоотехнічний інститут було переведено до Дніпропетровська [1, с.4]. У жовтні 1934 року інститут було перейменовано у Дніпропетровський сільськогосподарський інститут (ДСГІ). Виконувачем обов'язків директора (ректора) ДСГІ було призначено М.О. Селеха [2, с.83].

До Дніпропетровська з Києва переїхали професори О.М. Качаловський, В.Г. Раєвський, В.І. Упоров, І.Ф. Розгін, В.П. Устянцев, С.П. Ксьонзенко, Ф.О. Юрків, М.П. Кравченко, М.С. Трусов, Я.А. Русакова, К.К. Крайнюк, С.Й. Єрлер і ін.

У 1935 році Дніпропетровський сільськогосподарський інститут відкрив агрономічний факультет. Були відкриті також курси по підвищенню кваліфікації фахівців сільського господарства. Значний внесок у розвиток агронауки у цей час вніс доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ботаніки та фізіології рослин Іван Никанорович Шевелєв.

І.Н. Шевелєв разом з І.І. Василенко та А.Ф. Калмиковою працювали над проблемою «Агротехнічне і агрофізичне покращення властивостей ґрунтів».

Наукові досягнення наукового колективу професора І.Н. Шевелєва були використані згодом і у Росії, і у Казахстані. Їх метод боротьби з бур'яном не втратив актуальності і по наш час.

З 1938 року по 1941 рік у Дніпропетровському сільськогосподарському інституті працював викладачем академік ВАСГНІЛ, член-кореспондент Національної академії наук України, лауреат Державної премії СРСР Антон Іванович Задонцев. А.І. Задонцев був головним редактором Бюлетеня ВНДІ кукурудзи, «Колгоспної енциклопедії», членом редколегії журналів «Доповіді ВАСГНІЛ», «Вісник сільськогосподарської науки», «Фізіологія і біохімія культурних рослин» [7, с.16]. У буремні роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. інститут був евакуйований до міста Саратов (суч. Російська Федерація). Було вивезено майже все обладнання лабораторій і половину бібліотечного фонду.

Багато викладачів і студентів стали захисниками Вітчизни, пішли воювати на фронт. Серед них викладачі: В.Т. Горянов, Д.С. Кашель,

І. П. Ксьонзенко, К.К. Крайнюк, О.Т. Лисенко, Х.М. Янчурський, П.І. Вікторов, В.А. Новицький і ін.; студенти: Л.С. Мерешко, О.О. Собко, А.Г. Гук, М.З. Чорний, Б.П. Приліпко, А.К. Совченко і ін.

Багато студентів і викладачів не повернулось з фронту. Багато повернулося пораненими, інвалідами.

2 березня 1945 року колишньому студенту Луці Степану Мерешко Указом Президії Верховної Ради СРСР було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

15 травня 1946 року звання Героя Радянського Союзу отримав Іван Пилипович Яловий, який після Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. 26 років працював доцентом кафедри філософії.

Війна стала тяжким і складним періодом у житті ДСГІ. У період окупації німецькими військами міста Дніпропетровська з 1941 по 1943 рр. німці намагалися реанімувати навчальний процес у вузі, поставивши його під свій контроль. У жовтні 1941 року вони призначили професора І.Ф. Розгона ректором. Відповідальним за майно ДСГІ – доцента В.К. Саковича, деканом сільськогосподарського факультету – Х.І. Классена та ін.

Реанімувати роботу вузу було складно. У головний корпус ДСГІ влучила бомба і 12 тис. м² його площі було зруйновано. Бібліотечний фонд, який не змогли евакуювати до Саратова, було знищено. У інституті до війни був гарний музей з анатомії. Основою його була колекція експонатів з біотехніки професора М.П. Чирвинського. Колекцію М.П. Чирвинського німці пограбували.

Тільки після визволення Червоною Армією у 1943 році міста Дніпропетровська почалось відбудова ДСГІ. 18 будівельно-ремонтних бригад працювало і вдень, і вночі, і у вихідні. 11 листопада 1943 тимчасово виконувачем обов'язки ректора було призначено професора П.Д. Заїнчковського. У березні 1944 ректором став доцент Белкін Микола Іванович. Ректору М.І. Белкіну вирішувати проблеми реанімації вузу допомагали професор П.А. Плюйко (декан зоотехнічного факультету), доцент М.О. Селех, доцент О.Є. Шейкін, професор О. Н. Вербін і інші.

В період 25-річного ювілею інституту в 1947 році у складі вузу налічувалось 21 кафедра, де працювало 37 кандидатів і 12 докторів наук. Контингент студентів на 1 січня 1951 року складав 560 осіб, студентів-вочників 363 особи. Всього у ДСГІ навчалось 923 студенти. 1 вересня 1955 року був відкритий новий факультет – механізації сільського виробництва (інженерно-технологічний факультет сьогодні). Контингент студентів ДСГІ виріс на 500 осіб [6, с.1]. 15-16 березня 1957 року у ДСГІ відбулося розширене засідання Вченої Ради із представниками Української Академії сільськогосподарських наук. Однією з головних тем обговорення була проблема гумінових добрив над якою працювали співробітники лабораторії інституту під керівництвом доктора сільськогосподарських наук, професора П.А. Христової.

Результатом стала поява збірника наукових праць «Гуминовые удобрения. Теория и практика их применения».

Прізвища професорів П.А. Плюйко, Д.Г. Кальянова, М.О. Бекаревича, доцентів О.Т. Лисенка, К.С. Хвилі, К.К. Крайнюка і ін. були відомі далеко за межами України.

Так, професор М.О. Бекаревич зібрав колектив молодих вчених які займалися проблемами з ґрунтознавства [8, с.53]. Науковий колектив М.О. Бекаревича у 1957 році склав карту ґрунтів Дніпропетровської області. Площу у 50 тис. га було оброблено і складено 12 карт.

Наукові досягнення школи М.О. Бекаревича активно підтримував і пропагував ректор ДСГІ, професор О.Т. Лисенко (1947-1970 рр.).

У 60-ті та 90-ті роки інститут продовжував вдосконалювати підготовку фахівців для сільського господарства держави. У 1962 році був відкритий економічний факультет. У 1975 році був відкритий зооінженерний факультет, у 1983 році – гідромеліоративний, у 1980 році – ветеринарний. У 1976 році ДСГІ отримав новий навчальний корпус №2 з загальною площею 19,8 тис квадратних метрів.

Чималий вклад у підготовку фахівців для сільського господарства у ДСГІ внесли ректор, професор О.О. Колбасін та перший проректор, проректор з навчальної роботи, професор С.В. Кагадій.

З 1988 року розпочав роботу психолого-педагогічний семінар. Активну участь у роботі семінару брали викладачі кафедри філософії, соціології та історії. Обговорювалися теми пов'язані з духовністю, патріотизмом та інтелігентністю молоді.

Гордістю інституту стають наукові досягнення професорів М.Т. Масюка, І.П. Чабана, П.К. Охмата, В.Г. Бутенко, І.Х. Узбека, Р.Г. Авраменко, І.А. Зязюна і ін.

Так, доктор філософських наук, професор І.А. Зязюн був автором багатьох монографій і підручників для студентів аграрних вузів з гуманітарних дисциплін.

11 січня 1911 року ДСГІ було перейменовано Радою Міністрів СРСР (Наказ №5) в університет. У листопаді 1991 року Вчена Рада університету розглянула і затвердила новий статут вузу. Новий статут університету суттєво розширював права викладачів і студентів.

У 1992 році, у вік свого 70-річчя, ДДАУ нараховував 7 факультетів, де навчалося близько 6 тис. студентів.

Підготовка спеціалістів велась з таких спеціальностей, як «агрохімія», «механізація сільського господарства», «ветеринарія», «зооінженерія», «гідромеліорація», «економіка та управління у галузях АПК», «бухгалтерський облік» та інших. На 36 кафедрах працювало 370 викладачів, у тому числі 3 академіка, 2 члени-кореспонденти, 29 докторів наук, 195 кандидатів, доцентів. [3, с.4].

5 жовтня 1994 року експертна комісія Головного управління акредитації закладів освіти Міністерства освіти України провела перевірку ДДАУ. 11 травня 1995 року ДДАУ було надано за наказом Міністерства освіти України №126 Державну ліцензію на право здійснення освітньої діяльності за IV рівнем акредитації.

Сьогодні Дніпровський державний аграрно-економічний університет це потужний навчально-науковий комплекс, який включає 7 факультетів, 10 кафедр з сучасними оснащеними аудиторіями, лабораторіями та величезним полем. Майже чотири покоління викладачів, співробітників сформували неповторну ауру науки і високої духовної культури університету.

За 95 років своєї діяльності Дніпровський державний аграрно-економічний університет дав освіту більше 60 тисячам випускників, які приїжджали і працюють на різних посадах в Україні та 35 країнах світу. ДДАЕУ потужний заклад, в якому передають свої знання і досвід молодому поколінню 420 науково-педагогічних працівники: 43 доктори наук, 248 кандидатів наук, 44 професори, 184 доценти, 20 академіків та членів-кореспондентів державних і галузевих академій.

Студенти ДДАЕУ мають можливість отримати додатково диплом Європейського зразка, пройшовши відповідну підготовку в Данії, Польщі, Німеччині, Франції, Німеччині, США та ін.

Бібліографічні посилання:

1. Архів музею Дніпровського державного аграрно-економічного університету (далі ДДАЕУ). - Ф. 427. - Оп. Іп. - Спр.19.
2. Архів ДДАЕУ. - ф. 433. - Оп. Іп. - Спр 22.
3. Дніпропетровський обласний державний архів (далі ДОДА). - ф.4419. - Оп. І. - Спр 4422.
4. Дніпропетровський державний аграрний університет: 85 років.- Вид.3-тє. до і переклад. – Дніпропетровськ: ТОВ «ЕНЕМ», 2007. -200с.
5. Кобець А.С. Дніпропетровський державний аграрний університет: історія та сучасність (до 90-річного ювілею ВНЗ) / Гуманітарно-виховні процеси, тенденції і перспективи вищої професійної освіти (присвячується 90-річчю ДДАУ): 36. наук. пр. – Д.: Вид-во Придніпров'я. 2012. – Вип. 4. – 316 с.
6. Кадри селу. – 2007. - №23.
7. Жизнь и деятельность академика ВАСХНИЛ А.И. Задонцева // В кн. Повышение урожайности и продуктивности озимой пшеницы. – Днепропетровск, 1974. – 690с.
8. Історія міста Дніпропетровська / 36. Наук. Ред. А.Г. Болєбруха. – Д.: Грані. 2006. – 596с.